Vragen Wodg en bijbehorende Besluit Defensiegereedheid Fysieke Leefomgeving (BDFL)

Aan: Leden Vaste Kamercie Defensie

Van: G. Veldman en G. Verf

Datum: 17 september 2026

In te dienen voor vrijdag 18 september 2026 12.00 uur

Vraag 1: Betreft extra nachtvluchten:

Welk aantal vluchten kunnen de omwonenden van de vliegbasis Leeuwarden en Volkel verwachten tijdens de vier dagen waarop tot 01.00 uur of vanaf 4.30 uur gevlogen kan worden? Uitgaande van 50% vluchten in mei, juni en juli kan dit 120 vluchten per nacht betekenen. Zie toelichting.

Vraag 2: Betreft compensatie en afspraken:

Hoe denkt Defensie de omgeving te compenseren voor de extra geluidhinder door het extra nachtvliegen en welke afspraken kan Defensie maken met de omgeving om de extra hinder zo minimaal mogelijk te maken?

Vraag 3: Betreft noodzaak af te wijken van bestaande regelgeving

Als het gaat om een beperkt aantal vluchten, is het dan noodzakelijk om de bestaande regelgeving aan de kant te zetten? En/of kunt u onbenutte geluidsruimte binnen de geluidscontour hier dan voor aanwenden? Zie toelichting.

Vraag 4: Grondgebonden geluid door proefdraaien

Hoe realistisch is de gevraagde ruimte van 120 minuten per etmaal per toestel, er van uitgaande dat op basis van het TNO rapport, TNO 2014 R11011, is af te leiden dat een normale proefdraaiprocedure voor een F-35 ongeveer 7 minuten duurt en dat dan niet eens iedere dag.

Hoe is de impact van deze verruiming op de omgeving in het zonemodel industrielawaai van vliegbasis Leeuwarden beoordeeld en wat zijn daar de resultaten en conclusies van?

De ruimteclaim in het wetsvoorstel lijkt erg ruim geformuleerd. Hoeveel ruimte denkt Defensie echt nodig te hebben en waarom is dat dan niet in het wetsvoorstel verwoord. Zie toelichting.

Vraag 5: Overige vragen uit brief van omwonenden vliegbasis Leeuwarden:

Kunt u reageren op de overige vragen en suggesties in de brief van de heren Veldman en Verf d.d. 30-7-2026 gericht aan de Vaste Kamercie voor Defensie? Zie bijlage.

Toelichting t.a.v. vraag 1:

In de Wodg staat:

"Maximaal 42 dagen in de maanden mei, juni en juli per kalenderjaar, naar rato te spreiden over de locaties, telkens tot 01:00 uur of vanaf 04:30 uur, waarbij het aantal vlieguren bij duisternis maximaal 50% bedraagt van het totaal aantal vlieguren in de maanden mei, juni en juli".

In het "Besluit Defensiegereedheid Fysieke Leefomgeving" (Bdfl) is onder artikel A.3 (pagina 8) het vliegen bij duisternis buiten reguliere openstellingstijden geregeld. Aan vliegbasis Leeuwarden zijn op voorhand vier dagen (in de maanden mei, juni en juli) toegewezen, waarop de afwijking vliegen bij duisternis geldt. Voor vliegbasis Volkel geldt hetzelfde.

In het Bdfl staat: *Verder wordt het gebruik van de afwijking gespreid over meerdere locaties en geldt per locatie dat maximaal 50% van het totaal aantal vlieguren per kalenderjaar mag plaatsvinden bij duisternis*.

In de maanden mei, juni en juli 2026 vonden er op vliegbasis Leeuwarden 966 vluchten plaats. Uitgaande van 50% = dat 483 vluchten in vier dagen = per nacht 120 vluchten.

Tijdens een overleg op 2-10-2025 heeft de toenmalige staatssecretaris Tuinman en de commandant van de vliegbasis Leeuwarden en Volkel in een overleg met bevolkings vertegenwoordigers verklaard dat het hooguit om enkele vluchten zal gaan. Voor vliegers die uitgezonden gaan worden en wiens nachtvliegen door onvoorziene omstandigheden niet op het gewenste peil is. De commandant heeft in de vergadering van Commissie Overleg en Voorlichting Milieuhygiene vliegbasis Leeuwarden van november 2025 eenzelfde mededeling gedaan.

Toelichting t.a.v. vraag 3:

In de Wodg wordt gesteld: *"Om toch over de juiste geoefendheid te kunnen beschikken, is het nodig om vrijstelling te hebben van de regeling beperking geluidshinder en de nachtstraffactor niet van toepassing te verklaren of de geluidscontour te mogen overschrijden".*

De F-35 verbruikt nog niet alle beschikbare geluidsruimte op jaarbasis. Op vliegbasis Leeuwarden is betere benutting van de geluidsruimte mogelijk door onder andere het vaker gebruiken van de secundaire startbaan en door het in gebruik nemen van een andere vliegroute (Sid 1B m.i.v. najaar 2026).

Gemeenten rondom vliegbases Volkel en Leeuwarden en provincie Brabant en Fryslân hebben Defensie o.a. via de internetconsultatie verzocht om het huidige systeem in stand te laten. Eventuele overschrijding van de geluidscontour kan inzichtelijk gemaakt worden en beargumenteerd worden. Daar is de Wodg/Bdfl niet voor nodig.

Toelichting t.a.v. vraag 4:

In het Addendum PlanMER NPRD (februari 2026) benoemt Defensie de behoefte: "Uitbreiding milieuruimte t.b.v. activiteiten vliegbasis Leeuwarden, gemeente Leeuwarden". Het gaat om een uitbreiding van 20% in tijd. De basis commandant heeft in de COVM vergadering van 17 november 2025 uitgelegd dat dit om een uitbreiding gaat van 10 naar 12 minuten per dag. In het Bdfl staat op pagina 10: *Het proefdraaien van een luchtvaartuig met toepassing van het tweede lid is beperkt tot maximaal 120 minuten per luchtvaartuig per etmaal*. Dat is een aanzienlijke vermeerdering. Helemaal als er meerdere toestellen op een dag proefdraaien. De verhouding met de uitbreidingsaanvraag in februari '26 is zoek.

Onduidelijk is waarom Defensie zoveel geluidruimte voor proefdraaien claimt. Met de huidige formulering in de wet kan etmaalrond continu proefdraaien plaatsvinden. Hierdoor kan onredelijk veel grondgebonden geluidhinder voor de omgeving van de vliegbasis Leeuwarden (en Volkel) ontstaan. Een deel van de stad Leeuwarden en een aantal dorpen liggen binnen het effectsgebied. Geluidhinder is slecht voor de gezondheid.

In het onlangs verschenen rapport: "Hinder en slaapverstoring van vliegtuiggeluid in 2024. Blootstelling-responsrelaties voor burgerluchthavens en militaire luchthavens in Nederland" (RIVM-rapport 2026-0054 M. Reedijk | J. Hoekstra) blijkt dat vliegbasis Leeuwarden de meeste geluidshinder kent (11,6 %) van heel Nederland. Vliegbasis Volkel (9,8 %) en vliegveld Schiphol (9,5 %). In het rapport wordt geadviseerd om met name verstoring van de nachtrust te voorkomen.